Катерина Мисник

*заслужений юрист України, аспірантка,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-9237-6384>*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Анотація. У статті проаналізовано й узагальнено теоретичні підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства», які умовно систематизовано у такі групи: стан усіх ресурсів підприємства та їх ефективне використання; стан захищеності систем підприємства; стан соціально-технічної та соціально-економічної системи підприємства; захищеність суб'єктів та об'єктів від зовнішніх загроз; процес адаптації; рівень життєздатності суб'єкта господарювання; гармонізація економічних інтересів; елемент у системі національної безпеки держави; сукупність методів. На цій підставі надано авторське трактування терміна «економічна безпека діяльності суб'єктів господарювання», яке пропонується розглядати з трьох позицій: як захищеність потенціалу від екзогенних і ендогенних фінансового-економічних загроз; здатність суб'єкта господарювання до відтворення при ефективному використанні усіх задіяних ресурсів; сукупність різних методів, спрямованих на усунення потенційних загроз і створення сприятливих інституційних умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їх стратегічних цілей і пріоритетів.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, господарська діяльність, теоретичні підходи, систематизація, уточнення термінологічного апарату.

Kateryna Mysnyk

*Honored Lawyer of Ukraine, Postgraduate,
Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine
Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-9237-6384>*

ECONOMIC SECURITY IN THE FIELD OF ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES: THEORETICAL FUNDAMENTALS

Abstract. The article analyzes and summarizes the theoretical approaches to the definition of "economic security of the enterprise", which are conditionally systematized into the following groups: the state of all resources of the enterprise and their effective use; the state of security of enterprise systems; the state of the socio-technical and socio-economic system of the enterprise; protection of subjects and objects from external threats; adaptation process; the level of viability of the entity; harmonization of economic interests; element in the national security system of the state; set of methods. On this basis, the author's interpretation of the term "economic security of economic entities" is proposed, which is proposed to be considered from three positions: as protection of potential from exogenous and endogenous financial and economic threats; the ability of the entity to reproduce with the efficient use of all resources involved; a set of different methods aimed at eliminating potential threats and creating favorable institutional conditions to ensure the effective functioning of business entities in accordance with their strategic goals and priorities.

Keywords: enterprise, economic security, economic activity, theoretical approaches, systematization, clarification of terminological apparatus.

Постановка проблеми. У сучасних умовах на розвиток підприємств суттєво впливає загальноєкономічна ситуація у глобальному світі в цілому та у державі зокрема. Економічна ситуація в країні, окрім низки інших чинників, залежить від здатності відповідних державних органів забезпечити як економічну безпеку держави, так і суб'єктів господарювання. Процес успішного функціонування та економічного розвитку українських підприємств багато у чому залежать від удосконалення їх діяльності у сфері економічної безпеки та своєчасного застосування форензіку як методу економічних розслідувань [1-7].

Отже, економічна безпека підприємства є важливим чинником підвищення його результативності та рівня конкурентоспроможності, одним з ключових складових успішної господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сталого розвитку, економічної стійкості, конкурентоспроможності та економічної безпеки розглядаються у багатьох наукових публікаціях провідних вчених, серед яких: Н. Dzwigoł, М. Dźwigoł-Barosz, А. Kwilinski, Ю. Акулович, О. Власюк, Л. Городянська, С. Єлецьких, О. Ілляш, В. Ляшенко, В. Маргасова, А. Мокій, В. Перебийніс, К. Петрищева, Т. Свиначенко, О. Файчук, Ю. Харазішвілі, Н. Швець, Г. Шевцова, Н. Шпанковська та інші.

Як показує аналіз наукової економічної літератури, вченими приділяється

значна увага різним аспектам економічної безпеки суб'єктів господарювання, а саме: понятійно-категоріальному апарату теорії економічної безпеки, класифікації загроз економічній безпеці, основним складовим і механізмам забезпечення економічної безпеки та пропозиціям щодо критеріїв оцінювання її ефективності на підприємствах. Однак на підставі узагальнення існуючих концептуальних підходів до визначення економічної безпеки підприємства встановлено, що не існує єдиної наукової точки зору стосовно її суті як економічної категорії. Це обумовлено тим, що дослідники є представниками різних наукових шкіл, які базуються на застосуванні різних економічних теорій, мають свою специфіку й підходи.

У наукових колах дискусійними залишаються питання уточнення термінологічного апарату та обґрунтування концептуальних положень і прикладних засад формування й розвитку системи економічної безпеки та аудиторської діяльності підприємств з використанням різного інструментарію. Проблемам впровадження форензіку як механізму антикризового управління господарською діяльністю присвячено праці таких дослідників, як D. Crumbley, M. Doan, N. Dujovski, F. Ehigiator, A. Enofe, W. Huber, D. McKie, S. Mojsoska, P. Omagbon, G. Stevenson; Т. Климко, О. Користін, О. Мельник, В. Некрасов, О. Пацула, А. Семенець Г. Соломіна, С. Чернявський та інші.

Разом з тим, незважаючи на таку пильну увагу до окресленої проблеми з боку вчених, актуальним і необхідним залишається проведення наукових досліджень у напрямі уточнення понятійно-категоріального апарату з проблем економічної безпеки у сфері господарської діяльності підприємств.

З огляду на це, **метою даного дослідження** є аналіз і узагальнення існуючих теоретичних підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства» і на цій підставі уточнити суть і зміст даної економічної категорії.

Виклад основного матеріалу. Поняття «безпека» в перекладі з грецької мови означає «володіти ситуацією», що дозволяє розглядати її як такий стан суб'єкта, при якому зміни його якостей та параметрів, внаслідок виникнення непередбачуваної ситуації, є незначними або добре контрольованими. У Латинсько-українському словнику термін «безпека» (з лат. *Securitas*) визначається як безтурботність, недбалість, душевний спокій, вільність від страху, небезпеки, спокій, впевненість у собі. Словник суспільних наук UNESCO трактує поняття «безпека» як відсутність фізичної загрози або охорону перед нею.

У словнику В. Даля безпеку визначено як відсутність небезпеки, збереження, надійність. В українській енциклопедії державного управління поняття «безпека» визначено, як стан системи, за якого вона зберігає свою цілісність, стійкість (стабільність), здатність до ефективного функціонування і стійкого розвитку, а на їх основі – можливість надійного захисту усіх її

елементів (підсистем, сфер, об'єктів) від будь-яких деструктивних внутрішніх і зовнішніх дій.

На думку А. Качинського, безпека має трактуватися як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, а також довкілля в різних сферах життєдіяльності від внутрішніх та зовнішніх загроз. С. Марова у наукових дослідженнях зазначає, що найбільш коректним є категоріальне розуміння безпеки як стану об'єкта захисту, при якому дія на нього всіх потоків речовини, енергії та інформації не перевищує максимально допустимих значень.

Термін «економічна безпека» з'явився в історії української економічної теорії наприкінці ХХ ст. У 1998 р. було ухвалено Концепцію економічної безпеки України, де її суть визначено як спроможність національної економіки забезпечити свій вільний, незалежний розвиток і утримати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни за різних несприятливих варіантів розвитку подій та здатність Української держави до захисту національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз.

У науковій літературі існують різноманітні погляди вітчизняних і зарубіжних дослідників на суть і зміст поняття «економічна безпека». Як свідчать результати теоретичного аналізу, категорія «економічна безпека» трактується як «стан», «комплекс заходів», «сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів», «сукупність чинників», «готовність та здатність інститутів влади». Основними характеристиками при визначенні безпеки є терміни «відсутність небезпеки», «збереження», «захист від небезпеки (загроз)», «захищеність», «надійність», «стійкість», «незалежність», «забезпечення добробуту», «ефективне використання», «розвиток».

Систематизація поглядів різних авторів щодо визначень дефініції «економічна безпека» дозволяє виділити їх різноманітність, багатогранність та інноваційність. Варто погодитися з думкою Г. Калетніка і Г. Пчелянської, і вважати, що економічну безпеку можна розглядати в трьох аспектах: як стан, процес і систему. Економічна безпека як стан економіки – це певний стан національного господарства, який склався під впливом виробничих, технологічних, міжнародних та соціальних факторів, що дозволяє забезпечувати відтворювальний процес. Також економічну безпеку можна трактувати як перманентний процес створення та покращення умов, що забезпечують надійне функціонування економіки. Економічна безпека ще є системою, тобто сукупністю взаємопов'язаних структурних елементів. З точки зору системного підходу до управління, економічна безпека має характеризуватись такими ознаками, як зростання, стійкість, динамізм.

Поняття «економічна безпека підприємства» можна розглядати як практичне використання принципів сучасного менеджменту, своєчасної

реакції на зміни в зовнішньому середовищі, а також системного підходу, яким визначається швидкість та адекватність реакції, що забезпечують адаптацію підприємства до умов його функціонування.

Економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до наявних умов, що не позначаються негативно на його діяльності. Зміст цього поняття містить у собі систему засобів, що забезпечують економічну стабільність підприємства.

Сукупність питань, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки підприємства, потребує від керівників усіх ланок управління достатньо глибоких теоретичних знань та практичних навичок. Забезпечення нормалізованої, стабільної та ефективної господарської діяльності окремого підприємства є найважливішим аспектом досягнення високого рівня економічної безпеки.

Головна мета управління економічною безпекою – забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення високого рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійного стимулювання нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

У сучасній економічній літературі питанням теорії безпеки підприємства приділено значну увагу, науковці виокремлюють підходи до трактування змісту даного поняття, що відображають різні цілі створення та функціонування системи економічної безпеки підприємства. До таких підходів віднесено ресурсно-функціональний, захисний, стій кісний, конкурентний, гармонізаційний, інформаційний, фінансовий, правовий, комплексний. Крім того, спостерігається ототожнення або підміна поняття економічної безпеки підприємства з поняттями ефективності, конкурентоспроможності, економічного потенціалу, економічної стійкості.

Аналіз існуючих підходів до визначення сутності економічної безпеки дає можливість зробити висновок, що жоден з них не можна вважати комплексним, оскільки у кожному з підходів зроблено акцент на найважливішу складову економічної безпеки. Саме тому, вважається за доцільне, виокремити інтеграційний підхід, який вирізняється комплексністю сприйняття поняття економічної безпеки діяльності суб'єктів господарювання і враховує всі аспекти його функціонування.

У межах запропонованого підходу, дослідження економічної безпеки підприємства мають різнобічний характер, вивчаються як основні, так і допоміжні бізнес-процеси, що впливають на її забезпечення, здійснюється оцінка усіх ресурсів підприємства, визначається ефективність їх розподілу та використання, розробляються заходи щодо забезпечення максимально

високого рівня кожної функціональної складової економічної безпеки підприємства.

Розглянемо сут поняття «економічна безпека підприємства», які відображено у науковій фаховій літературі та узагальнено у *табл. 1*.

Таблиця 1

**Погляди вітчизняних і зарубіжних вчених
на зміст поняття «економічна безпека підприємства»**

Представник наукової школи	Визначення поняття «економічна безпека підприємства»
1	2
С. Покропивний	Стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) та підприємницьких можливостей, який гарантує найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам
Л. Донець	Ефективне використання ресурсів, що забезпечує стабільне функціонування та сталий розвиток у майбутньому
Г. Козаченко В. Пономарьов С. Ілляшенко	Міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства
О. Захаров	Сукупність взаємозалежних організаційних, правових і технічних заходів, спрямованих на зниження і протидію реальним і потенційним, внутрішнім і зовнішнім ризикам та загрозам діяльності підприємства, які можуть призвести до істотних економічних втрат, зупинити або загальмувати розвиток підприємства
О. Кириченко С. Лаптев П. Пригунов	Організаційний комплекс, який складається із сукупності організаційних, управлінських, технічних, правових та інших заходів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки підприємства, захист законних інтересів його керівництва та інвесторів, сприяння забезпеченню стійкого розвитку підприємства
В. Белокуров	Наявність конкурентних переваг, зумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і завданням
С. Дубецька	Стан об'єкта в системі його зв'язків з точки зору його стійкості (самовиживання) та розвитку в умовах внутрішніх та зовнішніх загроз, дій непередбачуваних та складно прогнозованих факторів
І. Доценко Р. Квасницька	Стан захищеності діяльності підприємства, який досягається шляхом своєчасного виявлення, запобігання, нейтралізації реальних і потенційних ризиків, що характеризується стабільним функціонуванням та сталим розвитком підприємства у майбутньому
М. Бендиков	Захищеність науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалу підприємства від прямих або непрямих загроз

1	2
А. Кірієнко	Стан оптимального для підприємства рівня використання його економічного потенціалу, за якого діючі та/або можливі збитки виявляються нижчими за встановлені підприємством межі
Л. Шваб	Захищеність його діяльності від негативного впливу зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути виниклі загрози або пристосуватися до наявних умов, що негативно впливають на його діяльність
Л. Матвійчук	Процес досягнення певного стану підприємства, який характеризується стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, наявністю конкурентних переваг, зумовлених ефективним використанням ресурсів підприємства, що гармонізує у часі та просторі його економічні інтереси з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища та дозволяє забезпечити стабільне функціонування на теперішньому етапі та стійкий розвиток у майбутньому
А. Єпіфанов О. Пластун В. Домбровський	Здатність підприємства ефективно та стабільно здійснювати свою господарську діяльність шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання ресурсів підприємства та нівелювати вплив негативних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища
О. Іванілов	Стан соціально-технічної системи підприємства, який дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту
О. Сосновська	формування та використання його ресурсного потенціалу у різних функціональних сферах для забезпечення стійкого функціонування в умовах невизначеного та мінливого економічного середовища
А. Дикий	Стан збереження його майна та інформації відповідно до обраної стратегії та принципу безперервності діяльності
Я. Соколов	Забезпечення умов збереження комерційної таємниці та інших секторів підприємства
Я. Ярославський	Стан економічної системи підприємства, який характеризується стабільністю та ефективністю усіх бізнес-процесів підприємства, наявністю конкурентних переваг, зумовлених ефективним використанням ресурсів, що на основі синергічного ефекту дозволяє протистояти негативним проявам зовнішнього та внутрішнього середовища і забезпечує одержання максимальної економічної вигоди для підприємства в теперішньому і майбутньому періодах.

Джерело: сформовано автором на підставі опрацьованих джерел.

На основі аналізу табл. 1 виявлено, що основною проблемою розвитку

поняття «економічна безпека підприємства» є відсутність теоретичної впорядкованості його сутності, а визначення, запропоновані вітчизняними та зарубіжними науковцями, містять різнобічні за своїм змістом точки зору.

Узагальнення літератури дозволяє систематизувати існуючі визначення економічної безпеки підприємства, які надано вченими різних наукових шкіл, за 9 групами класифікаційних ознак (табл. 2).

Таблиця 2

Систематизація підходів вчених до визначення змісту терміна «економічна безпека діяльності підприємства»

Класифікаційні ознаки та представники наукових шкіл
<i>Стан усіх ресурсів підприємства та їх ефективне використання</i>
«Стан всіх ресурсів підприємства (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав) та підприємницьких здібностей, при якому можливе найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, здатність запобігати або швидко нівелювати різні внутрішні та зовнішні загрози» (Ж. Дерій, В. Базилевич)
«Формування системи економічної безпеки підприємства передбачає максимально ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства (сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів), створення адекватних організаційних структур, розробка відповідних механізмів і засобів реагування, що забезпечувало б стабільне функціонування підприємства на теперішньому етапі та стійкий розвиток у майбутньому» (С. Філіппова, О. Дашковський)
«Стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам та забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому» (Т. Васильців)
«Економічна безпека порту – це такий стан ресурсів територіального логістичного утворення (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки і устаткування, прав, партнерських відносин порту з іншими контрагентами), при якому гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного, соціального розвитку, запобігання внутрішніх та зовнішніх негативних впливів» (В. Алькема)
<i>Стан захищеності систем підприємства</i>
«Стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації» (Ж. Дерій, В. Базилевич)
«Экономическая безопасность предприятия – это устойчивое состояние его защищенности от негативного влияния внешних и внутренних угроз, дестабилизирующих факторов, при котором обеспечивается стабильная реализация основных коммерческих интересов и целей уставной деятельности» (Н. Муратова)
«Стан захищеності діяльності підприємства, який досягається у результаті комплексу складових елементів суб'єкта господарювання – фінансових, правових, капіталу, технологій, кадрів, соціально-психологічних та інших, які забезпечують здійснення найбільш ефективного використання ресурсів, стабільного функціонування підприємства, досягнення поставленої мети, подолання різного роду загроз та швидкої адаптації до умов середовища, що змінюється» (О. Мельник)

Продовження табл. 2

<i>Стан соціально-технічної та соціально-економічної системи підприємства</i>
«Стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і проти-тояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту» (Ж. Дерій, В. Базилевич)
«Состояние социально-экономической системы предприятия, при котором обеспечивается достижение поставленных как краткосрочных, так и долгосрочных целей в условиях объективно существующей системы внешних и внутренних угроз, путем реализации комплекса мер правового, экономического, организационного, инженерно-технического и социально-психологического характера, эффективность финансирования которого имеет допустимый на рассматриваемом предприятии уровень» (Н. Кузьміна)
<i>Сукупність методів</i>
«Сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їхніх цілей та завдань» (Ж. Дерій, В. Базилевич)
<i>Захищеність суб'єктів та об'єктів від зовнішніх загроз</i>
«Економічна безпека порту як територіального логістичного утворення – це захищеність суб'єктів та об'єктів його діяльності від негативного впливу зовнішнього середовища, а також спроможність оперативно усувати різноманітні зовнішні та внутрішні загрози або адаптуватися до існуючих умов, що непомічаються негативно на його діяльності» (В. Алькема)
<i>Процес адаптації</i>
«Экономическую безопасность предприятия целесообразно понимать не только как желаемое состояние защищенности от признанных негативными факторов внешней и внутренней среды, но и как процесс адаптации, который постоянно идет внутри предприятия и подлежит управлению» (В. Гадишев, О. Поскочинова)
<i>Рівень життєздатності суб'єкта господарювання</i>
«Під економічною безпекою підприємства необхідно розуміти рівень життєздатності суб'єкта господарювання протягом періоду життєвого циклу його функціонування, що одночасно гарантує виконання місії та цілей підприємства» (Т. Васильців, В. Волошин, О. Бойкевич, В. Каркавчук)
<i>Гармонізація економічних інтересів</i>
«Міра гармонізації в часі й просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства» (Г. Козаченко, В. Пономарьов, О. Ляшенко)
<i>Елемент у системі національної безпеки держави</i>
«Економічна безпека – це не тільки захищеність національних інтересів, а й готовність і здатність інститутів влади створювати механізми реалізації та захисту національних інтересів, розвитку вітчизняної економіки, підтримки соціально-політичної стабільності суспільства» (Т. Філіпенко)

Джерело: складено автором.

Більшість авторів розуміють під економічною безпекою підприємства

стан всіх ресурсів підприємства та їх ефективне використання, а також стан захищеності систем підприємства. Крім цього, економічна безпека підприємства розглядається як сукупність методів, стан соціально-технічної та соціально-економічної системи підприємства, сукупність чинників, сукупність взаємопов'язаних елементів та дій, захищеність суб'єктів та об'єктів від зовнішніх загроз, процес адаптації, рівень життєздатності суб'єкта господарювання, гармонізація економічних інтересів та елемент у системі національної безпеки держави.

Висновки. Виходячи з вищевикладеного можна дійти висновку про необхідність в узагальненні, систематизації, аналізі та виокремленні комплексного підходу до суті й змісту економічної безпеки у сфері господарської діяльності підприємства.

Тому автором даної статті пропонується економічну безпеку діяльності суб'єктів господарювання розглядати з трьох позицій, як:

захищеність потенціалу від екзогенних і ендогенних фінансового-економічних загроз;

здатність суб'єкта господарювання до відтворення при ефективному використанні усіх задіяних ресурсів;

сукупність різних методів, спрямованих на усунення потенційних загроз і створення сприятливих інституційних умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їх стратегічних цілей і пріоритетів.

Такий підхід до трактування суті економічної безпеки діяльності підприємства є універсальним і може застосовуватися для підприємств різних видів економічної діяльності, оскільки робить акцент на процесно-орієнтованій системі управління, яка, спираючись на синергетичний ефект від раціонального управління бізнес-процесами. Це, в свою чергу, дозволить сформувати принципово нову модель функціонування підприємства.

Використання такого підходу дасть змогу застосовувати удосконалену організаційну систему управління підприємством, яка сприятиме акумулюванню усіх дій, що стосуються єдиної стратегії з питань захисту. На основі цього будуть поставлені більш ефективні цілі й завдання, які, у свою чергу, призведуть до підвищення рівня безпеки.

Отже, використання процесного підходу у практичній діяльності підприємств дозволить мінімізувати його витрати за рахунок зменшення часу на недоцільні операції, надасть захисним процесам цілеспрямованості та направлятиме на ефективне функціонування системи безпеки.

У подальших дослідженнях планується обґрунтувати й розробити механізм інституційного забезпечення економічної безпеки у сфері господарської діяльності підприємств.

Література:

1. Мисник К. П. Інституційні умови розвитку системи економічних розслідувань на підприємствах. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2(39). С. 158-165. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).158-165](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).158-165).
2. Мисник К. П. Глобальні тенденції економічних злочинів у сфері господарської діяльності. *Topical issues of science and practice: The VII International scientific and practical conference* (Great Britain, London, November 02-06, 2020). London: International Science Group, 2020. P. 121-124. <https://doi.org/10.46299/ISG.2020.II.VII>.
3. Мисник К. П. Сутність і особливості форензіку. *Modern problems in science: The VIII International scientific and practical conference* (Czech Republic, Prague, November 09-12, 2020). Prague: International Science Group, 2020. P. 96-100. <https://doi.org/10.46299/ISG.2020.II.VIII>.
4. Мысник Е. П. Эмпирическое исследование экономических преступлений в компаниях Германии. *Actual trends of modern scientific research: The 5th International scientific and practical conference* (Germany, Munich, November 8-10, 2020). Munich: MDPC Publishing, 2020. P. 509-515.
5. Мисник К. П. Особливості форензіку як методу економічних розслідувань на підприємствах України. *Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Харків, 31 жовтня 2020 р.)*. Харків: Харківський нац. ун-т імені В.Н. Каразіна, 2020. С. 60-63.
6. Мисник К. П. Аналітична оцінка показників адміністративних правопорушень в Україні. *Економіка та сучасний менеджмент: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 грудня 2020 р.)*. Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2020. С. 37-40.
7. Мисник К. Форензік у системі фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих вчених (м. Львів, 25 березня 2021 р.)*. Львів: Галицька видавнича спілка, 2021. С. 184-187.

References:

1. Mysnyk, K. P. (2020). Institutional conditions for the development of the system of economic investigations at enterprises. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 2(39), 158-165. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).158-165](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).158-165). (in Ukrainian)
2. Mysnyk, K. P. (2020). Global trends in economic crimes in the sphere of economic activity. *Topical issues of science and practice: The VII International scientific and practical conference* (Great Britain, London, November 02-06, 2020) (pp. 121-124). London: International Science Group. <https://doi.org/10.46299/ISG.2020.II.VII>. (in Ukrainian)
3. Mysnyk, K. P. (2020). The essence and features of forensics. *Modern problems in science: The VIII International scientific and practical conference* (Czech Republic, Prague, November 09-12, 2020) (pp. 96-100). Prague: International Science Group. <https://doi.org/10.46299 / ISG.2020.II.VIII>. (in Ukrainian)
4. Mysnyk, E. P. (2020). Empirical study of economic crimes in German companies. *Actual trends of modern scientific research: The 5th International scientific and practical conference* (Germany, Munich, November 8-10, 2020) (pp. 509-515). Munich: MDPC Publishing. (in Russian)
5. Mysnyk, K. P. (2020). Features of forensics as a method of economic investigations at the enterprises of Ukraine. *Theoretical and practical issues of coordination of interests of territorial system development: materials All-Ukrainian Scientific-Practical Internet Conference* (Kharkiv, October 31, 2020) (pp. 60-63). Kharkiv: Kharkiv National University VN University Karazin. (in Ukrainian)

6. Mysnyk, K. P. (2020). Analytical assessment of administrative offenses in Ukraine. *Economics and modern management: theoretical approaches and practical aspects of development*: materials All-Ukrainian scientific-practical conference (Kyiv, December 12, 2020) (pp. 37-40). Kyiv: Kyiv Economic Research Center. (in Ukrainian)

7. Mysnyk, K. (2021). Forensik in the system of financial and economic security of economic entities. *Socio-economic development and security of Ukraine: status and prospects*: interuniversity materials scientific-practical conference (Lviv, March 25, 2021) (pp. 184-187). Lviv: Halytska vydavnycha spilka. (in Ukrainian)